

нитрогенного тетразола, стимульований пирогеналом //Лабораторное дело.-1982.-№10.-С.48-49. 3. Кролик Е.Е., Реутова В.С. Гиперреактивность бронхов у детей с синдромом эпидемической диффузной алопеции //Материалы к XV симпозиуму социалистических стран по проблемам детской пульмонологии (11-14 декабря 1989 г.): Тез. докл.- Киев, 1989- С.115-116. 4. Гершвин М.Е. Бронхиальная астма //М.: Медицина.-1984.- С.464. 5. Михайлова З.М., Амарян Г.Г., Чистова В.В. и соавт. Уровень IgE в крови при хронических вирусных заболеваниях у детей // Педиатрия. - 1991.-№1.- С.17-20. 6. Онучин Н.А. Рецидивирующий бронхит // Здоровье.- 1991.- №12.-С.10. 7. Сидельников В.М., Л.А.Безруков, Мигаль В.М. Практическая аллергология детского возраста. - Киев: Здоров'я.-1985. - 165 с. 8. Студеникин М.Я. Здоровье матери и ребенка и экологические проблемы // Мат. Всесоюз. науч.-практ. конф. с участием иностранных специалистов (Черновцы, 13-14 июня 1990) - Черновцы, 1991. - С. 14-15. 9. Agars M-D., Althmat L.C., Loegering D.a. et al. Eosinophil and eosinophil granule -mediated pneuinocyte injury //J. Allergy. Clin. Immunol. - 1995. - V.81.- P.190-195. 10. Agasawara H., Yoshimura S., Kumai T. Hydrogen peroxide gerteration by eosinophils iii allergic rhinitis // J. Allergy Clin. Immunol.-1988. -Vol. 88, №1.-P.206. 11. Junipier E.F., Coeltroft D.W., Hargreave F.E.. Histamine and methacholine inhalation tests: tidal breathing method. Laboratory procedure an standardisation.- 1991.- P. 50. 12. Muller B.A., Leick C.A., Suelzer M. et al. Prognostic value of methacholme challenge in patients with -respiratory symptoms// J.Allergy Clin. Immunol.-1994.- V.94.-P.77-87. 13. Park B.H., Fikring S.M., Smithuwick E.M. Infection and nitrobluetetrasoliwn reduction by neutrophils a diagnostic aid.// Lancet.-1968.-V.11, №7567.-P.532-534.

INDICES OF NONSPECIFIC HYPERREACTIVITY OF THE BRONCHI IN CHILDREN WHO SUFFERED FROM "CHEMICAL EXOGENOUS INTOXICATION" ("CEI")

I.Y.Sydorchuk, M.G.Ginguliak, A.F.Mozalevskiy, I.V.Lastivka, S.A.Cherevko, N.K.Bohutska

Abstract. We have not revealed elevated reactivity of the respiratory passages in children who suffered from "chemical exogenous intoxication" despite frequent respiratory infections.

Key words: "chemical exogenous intoxication", children, bronchial reactivity.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

УДК 616-053.2:614.876

Т.В.Сорокман

ОЦІНКА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ТА МЕТОДИ ДОКЛІНІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПАТОЛОГІЇ ЩИТОВИДНОЇ ЗАЛОЗИ У ДІТЕЙ ІЗ РАДІАЦІЙНО ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ МЕШКАННЯ

Кафедра дитячих хвороб №2 (зав. – доц. Ю.М.Нечитайло)
Буковинської державної медичної академії

Резюме. Вивчено функціональний стан гіпофізарно-тиреоїдної системи у дітей із зони радіаційного забруднення. У динаміці післяаварійного періоду виявлено фазні функціональні зміни. Запропоновано доклінічні діагностичні тести: узагальнюючий коефіцієнт TSH/FT₄ та тест на визначення специфічних антитіл до мікросомальної фракції тироцитів.

Ключові слова: радіація, діти, щитовидна залоза.

Вступ. Серед різноманітної радіаційної патології, що загрожує населенню, яке мешкає на забрудненій радіонуклідами території, основним є ураження щитовидної залози. Максимальний ризик радіаційної патології щитовидної залози пов'язаний з тими періодами онтогенезу, коли в зв'язку з підвищеною потребою в тиреоїдних гормонах спостерігається фізіологічна напруга і найбільша ростова активність щитовидної залози. Саме цим визначається її висока радіочутливість у дітей та підлітків [1].

Мета та завдання. Оцінити функціональний стан гіпофізарно-тиреоїдної системи дітей у динаміці післяаварійного періоду та розробити доклінічні методи діагностики його порушення.

Матеріали і методи. Проведено оцінку функції гіпофізарно-тиреоїдної системи у 3 підгрупах дітей шкільного віку: 1 підгрупа - діти, які зазнали впливу радіоактивного йоду і продовжують мешкати на забруднених радіонуклідами територіях (235 осіб); 2 підгрупа - діти, які народились після аварії і постійно мешкають на контамінованих територіях (267 осіб); 3 підгрупа - діти, які постійно мешкають на "умовно чистій" території (136 осіб).

Визначення рівня вільного тироксину (FT_4) і тиростимулюючого гормону (TSH) у периферичній крові проводилось на аналізаторі "Amerlite" фірми "Amersham" (Великобританія) імуноферментним методом. Визначення титру антитіл до тиреоглобуліну і мікосомальної фракції тироцитів проводилось за допомогою реакції непрямой аглютинації ("Fudjugevio", Японія).

Результати дослідження та їх обговорення. Проведений моніторинг функціонального стану гіпофізарно-тиреоїдної системи свідчить, що за 10 років після Чорнобильської аварії спостерігалися фазові зміни - перші 3-4 роки спостерігалась активація функції гіпофізарно-тиреоїдної системи, через 5-6 років настала фаза стабілізації функціонального стану з наступною фазою пригнічення функції щитовидної залози (рис. 1).

Загальну уяву про функціональний стан гіпофізарно-тиреоїдної системи дає відношення тиротропного гормону до вільної фракції тироксину (TSH/FT_4). Цей показник у здорових дітей коливається в межах 0,01 - 0,29. Коефіцієнт TSH/FT_4 дає змогу визначити порушення у функціональному стані гіпофізарно-тиреоїдної системи навіть тоді, коли рівень TSH та FT_4 залишається в межах норми. За відсутності клінічних ознак патології гіпофізарно-тиреоїдної системи можна виявити так званий лабораторний гіпотироз ($TSH/FT_4 > 0,29$), або гіпертироз ($TSH/FT_4 < 0,01$).

Питома вага нормальних значень цього показника у дітей 1 підгрупи зменшилась у 1988 р. у порівнянні з 1987 р. з 45,5% до 37,1%. Починаючи з 1991р. намітилась тенденція до його підвищення, і в 1996р. нормальні показники коефіцієнта TSH/FT_4 спостерігались у 77,4% дітей. Нормальні значення коефіцієнта TSH/FT_4 у дітей 2 підгрупи в 1991р. спостерігались у 79,4% обстежених, у 1996 р. - 92,5% дітей, що значно вище в порівнянні з показниками у дітей 1 підгрупи ($P < 0,05$). Питома вага нормальних показників коефіцієнта TSH/FT_4 у 65 дітей шкільного віку, які мешкають за умов природного радіаційного фону у районах Житомирської області, дорівнює 95,5% - 97,5%.

У динаміці післяаварійного періоду у дітей 1 підгрупи частіше реєструвались випадки зниження коефіцієнта TSH/FT_4 (рис. 2). Така динаміка коефіцієнта TSH/FT_4 у всіх вікових підгрупах обстежених дітей 1 підгрупи, особ-

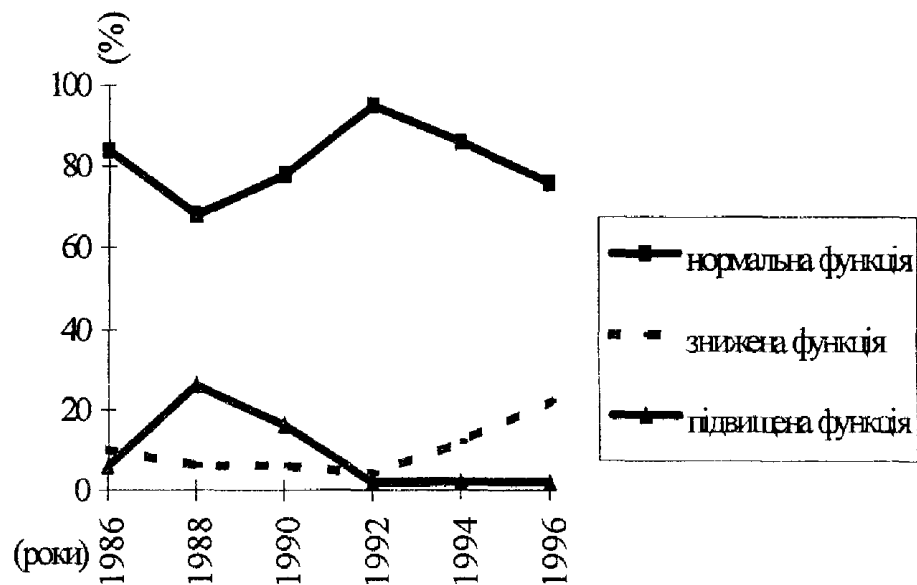

Рис. 1. Динаміка змін функціонального стану гіпофізарно-тиреоїдної системи дітей залежно від терміну після аварії

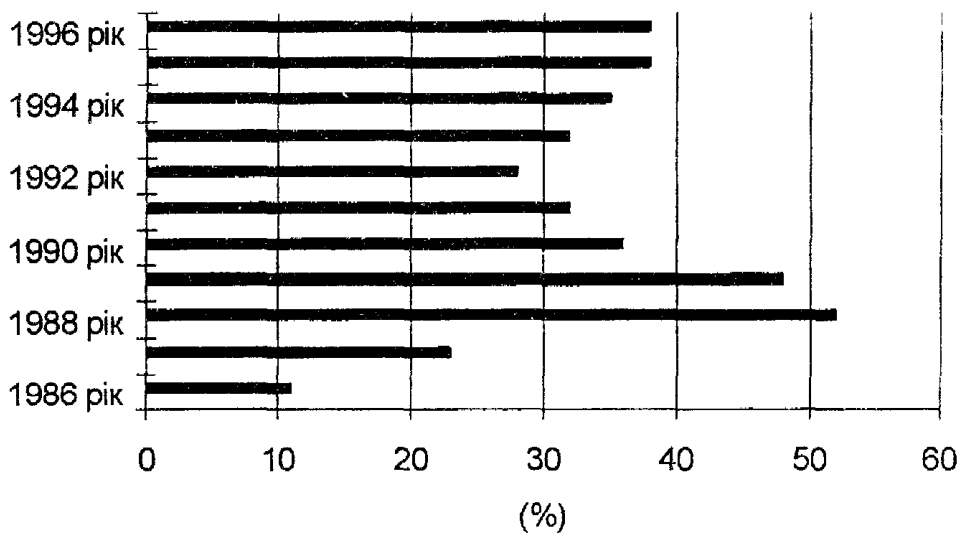

Рис.2. Частота виявлення низьких показників коефіцієнта TSH/FT_4 у дітей I підгрупи в динаміці після аварійного періоду.

ливо у порівнянні з показниками контрольної групи дітей, підтверджує роль іонізуючого опромінення у формуванні функціонального дисбалансу гіпофізарно-тиреоїдної системи у дітей із зони посиленого радіологічного контролю. Отримані результати дозволяють зробити висновок, що у 1986-1989 рр. мало місце збільшення випадків "лабораторного гіпертирозу". Починаючи з 1991 р. характерним є збільшення випадків "лабораторного гіпотирозу".

У традиційній практиці спостереження за динамікою змін в щитовидній залозі проводиться за допомогою пальпації та ультразвукового контролю. Ці діагностичні процедури дають загальну характеристику змін в щитовидній залозі (збільшення об'єму залози, зміна консистенції, ехогенності, наявність вузликів- та кистоутворення тощо). Гормонометричні дослідження допомага-

ють оцінити функціональний стан щитовидної залози. Однак за даними літератури [1, 2] після аварії на Чорнобильській АЕС зросла кількість радіогенноіндукованих раків щитовидної залози у дітей, які можуть перебігати за типом "скритих" або в поєднанні з іншою тиреоїдною патологією. Наші дослідження показали, що у дітей, які постійно мешкають на радіаційно забруднених територіях, спостерігається підвищення частоти субклінічного антитілоносійства, особливо до мікросомальної фракції тироцитів (пероксидази) - 8,9% у порівнянні з "внутрішнім" (діти не опромінені, 0,54%) та "зовнішнім" (діти з умовно чистих територій, 0,47%) контролем. Ми пропонуємо спосіб динамічного спостереження за перебігом тиреоїдної патології у дітей, які постійно мешкають у несприятливих екологічних умовах, з визначенням титру специфічних аутоантитіл до мікросомальної фракції тироцитів у реакції пасивної гемаглютинації за допомогою спецтесту "Fudjuevio" (Японія). Беручи до уваги, що пухлинний процес у значній кількості випадків супроводжується аутоімунними реакціями в щитовидній залозі, запропонований нами спосіб дає змогу діагностувати патологічні морфологічні зміни на субклінічному етапі. При наростанні титру антитіл у динаміці спостереження ($>1:300$ - $<1:400$), таких дітей необхідно відбирати в групи підвищеної уваги з подальшим проведенням тонкоіголкової біопсії щитовидної залози в спеціалізованих установах.

В цілому частота антитілоносійства серед опромінених впродовж перших 10 років після аварії вірогідно перевищує таку в контролі. Зважаючи на те, що пухлинний процес у значній кількості випадків перебігає з порушеннями аутоімунних реакцій у щитовидній залозі, то визначення рівня антитиреоїдних антитіл можна використовувати як цінний діагностичний та прогностичний тест.

Висновки.

1. Проведений моніторинг функціонального стану гіпофізарно-тиреоїдної системи дітей із радіаційно забруднених територій мешкання в післяаварійний період виявив фазні зміни.

2. Частота антитілоносійства, особливо до мікросомальної фракції тироцитів, значно вища серед дітей із зони радіаційного забруднення в порівнянні з контролем.

3. Рекомендовані до використання наступні донозологічні критерії: узагальнюючий коефіцієнт TSH/FT_4 та визначення титру специфічних антитіл.

Література. 1. Касаткина Е.П., Шилин Д.Е. Радиационная патология щитовидной железы. Лекция 2. Йодная блокада при авариях на атомном производстве //Пробл. эндокринологии.-1997.-Т.43, №5.-С.23-25. 2. Майданник В.Г., Василенко О.С., Молочек Н.В., Карета О.О. Стан щитовидної залози у дітей, евакуйованих із зони аварії на Чорнобильській АЕС //Пробл. эндокринології.-1995.-№4.-С.13-15.

THE ESTIMATION OF THE FUNCTIONAL STATE AND METHODS OF PRECLINICAL DIAGNOSIS OF THYROID GLAND PATHOLOGY IN CHILDREN FROM RADIOACTIVE CONTAMINATION AREAS

T.V.Sorokman

Abstract. The functional state of the hypophyseal-thyroid system in children from a radioactive contamination area was investigated. We determined the phasal functional changes in the dynamics of

the postaccident period. The following preclinical diagnostic tests: the generalized coefficient TSH/FT4 and the specific antibodies to the microsomal fraction of the thyroid cells test were proposed.

Key words: radiation, children, thyroid gland.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)
